

Etika nakládání s rozhovorem

- Rozhovor si zkopírujte – DVD přineste příští týden do výuky
- Nenechávejte jej uložený na sdíleném PC, aby se k němu mohl někdo dostat
- Rozhovor je důvěrný materiál a tak s ním také nakládejte
- Rozhovor využijte pouze k analýze pro tento předmět (ideálně jej po odevzdání a přijetí úkolu smažte)

„Ten umí dobře odhadnout lidi!“
úvod do metody pozorování

Rozhovor a pozorování v psychologii

Mgr. Michaela Širůčková, Ph.D.

8. 11. 2010

Co je pozorování?

- Proces zkoumání jevů v té jejich formě, ve které se nachází v přírodě nebo ve společnosti
- Neovlivňujeme průběh jevů
- Jev se neodrazí ve své originální čistotě - výsledek sociální percepce – pozorování ovlivněné předešlými zkušenostmi a poznatky
- Každý člověk pozoruje konání druhých lidí

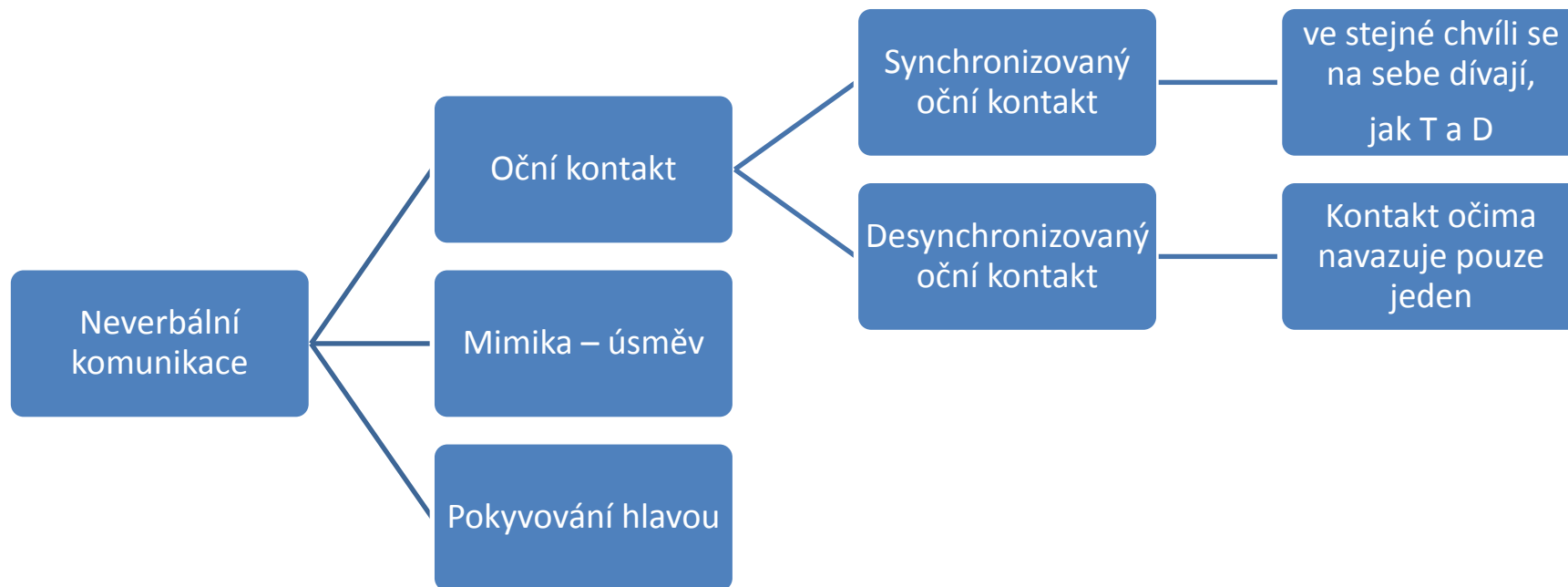
Co v psychologii můžeme pozorovat? jednotky pozorování

- Kategorie chování – podkategorie chování
 - Vyčerpávající a vzájemně se vylučující, tzn. Nesmí se překrývat
 - Např. sociální klima školy - klima učitelského sboru, klima třídy
- Jednotky chování
 - Požadavek spolehlivosti a validity
 - ? Malé, snadno pozorovatelné a zaznamenatečné jednotky – velký počet – přesnost a spolehlivost
 - ? Široké definice s rizikem dvojznačnosti interpretace – zachování validity

potřeba vysoce specifických definicí u pozorovaných proměnných

Chceme pozorovat interakci tazatele s dotazovaným...

Co je interakce mezi T a D?

Přístupy k pozorování

- Molární přístup
 - Jednotky pozorování jsou větší celky chování
 - Cílem mohou být komplexní interakční jednotky (např. schopnost spolupracovat)
 - Interpretace a zkušenost pozorovatele
- Molekulární přístup
 - Menší výseky chování (např. každá výměna sdělení)
 - Pozorovatel zaznamenává to, co vidí – nic víc
 - Neinterpretuje – malá míra dedukce

Jaké má být pozorování?

- Plánovité
- Soustavné
- Přesné
- Věrné
- Zjišťuje měřitelnou velikost podmínek jevů
- Má přesné záznamy

Jak poznám, že jsem to udělal správně?

- *Dokážu to napsat*
- *Dokážu to popsat nezúčastněnému kolegovi*

Druhy pozorování

- Zúčastněné – nezúčastněné
- Strukturované (standardizované) – nestrukturované (nestandardizované)
- Introspekce - extraspekce
- Volné – neřízené – řízené
- Orientační – systematické
- Zaměřené na jednotlivce – zaměřené na skupinu
- Jednorázové - krátkodobé – dlouhodobé
- Pozorování v běžných situacích – v mimořádně náročných situacích

Náležitosti pozorování

1. Přesná formulace cíle pozorování
2. Přesná operativní definice toho, co chceme pozorovat
 - „věnuje většinu pozornosti jednomu nebo několik žákům“ – nespravedlivý
 - konstruktová validita – jednotky a kategorie jsou zasazeny v teoretickém rámci
3. Stanovení hypotézy, kterou pozorováním doplňujeme a ověřujeme
4. Stanovení harmonogramu pozorování
5. Stanovení způsobu registrace pozorování
6. Stanovení způsobu vyhodnocování a interpretace získaných faktů

Registrace pozorování

Jak budeme pozorování registrovat?

Kdy budeme pozorovat?

- Pořizování vzorků událostí (záchvaty zlosti, hádky, hry,...)
 - Události jsou přirozenými životními situacemi
 - Obsahují kontinuitu chování
 - Ideální pro události, které jsou řídké a vzácné
- Pořizování časových vzorků
 - Různé body v čase – systematické/náhodné
 - Délka, počet...
 - Reprezentativní vzorky chování
 - Nedostatek kontinuity, přiměřeného kontextu a přirozenosti

Role pozorovatele

Pozorovatel vyvozuje dedukce o konstruktech

- spojuje chování a konstrukt např. dítě bije druhé dítě – manifestace konstruktů „agresivní chování“ nebo „nepřátelství“
 - schopnost pozorovatelova úsudku, zkušenost
 - pozorovatelovy postoje, předsudky
 - znalost pozorovaného chování a jeho významu
 - míra interpretace – problém s validitou pozorování
 - souhlas mezi pozorovateli – zvyšuje spolehlivost pozorování
 - opakované pozorování

Pozorovatel se stává součástí pozorované situace

- ale ve skutečnosti mají pozorovatelé malý účinek na situace, jež pozorují
- zákl. atribuční chyba, centrální tendence, haló efekt, implicitní teorie osobnosti, chyba kontrastu atd.
- osobnostní rovnice pozorovatele

Na příště

- Podívejte se na rozhovor, který jste obdrželi k analýze
- Stanovte cíl pozorování a definujte kategorie a jednotky pozorovaného chování
- Buďte připraveni prezentovat na hodině

Literatura

- <http://rudolfkohoutek.blog.cz/0901/pozorovani-v-psychologii>
- Kerlinger, F. N. (1972). Základy výzkumu chování. Pedagogický a psychologický výzkum. Academia. Praha.